

İNSANİ MÜDAHALE (!)

ELÇİN ERTUĞRUL, Ümmühan*
TÜRKİYE/ТУРЦИЯ

ÖZET

Bu çalışmada, bir ülkedeki insan hakları ihlallerini önlemek amacıyla başka devlet ya da devletler tarafından kuvvete başvurulması olarak tanımlanan insani müdahalenin Birleşmiş Milletler Andlaşması'nda, örgüt üyelerinin uluslararası ilişkilerinde herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığına karşı ve Birleşmiş Milletlerin amaçları ile telif edilemeyecek herhangi bir şekilde kuvvet kullanmayı ve tehdidini yasaklayan madde 2/4'e uygun olup olmadığı, devletlerin özü itibarıyla millî yetkisine giren işlere müdahale edilmesini yasaklayan ve VII. Bölüm'de ileri sürülen zorlama tedbirlerinin uygulanmasına hâlel getirmeyecek ölçüde, BM Andlaşması gereğince çözmeye zorlamayacağını ifade eden madde 2/7'ye uygun olup olmadığı, yine Birleşmiş Milletler Andlaşması VII. Bölümü çerçevesinde uluslararası barış ve güvenliği ihlal edip etmediği değerlendirilmiştir. Ayrıca insani müdahalenin uluslararası örf ve âdet hukukuna uygunluğuyla "jus cogens" bir kural olup olmadığı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnsani müdahale, kuvvet kullanma, "jus cogens", uluslararası örf-âdet hukuku.

ABSTRACT

Humanitarian Intervention (!)

Use of force by a state, or a group of states, against another state in order to prevent it from violating the human rights within the boundaries of its own territory is defined as 'humanitarian intervention'. This study examines whether humanitarian intervention is in line with the Article 2 (4) of Charter of the United Nations, which requires all the Members to refrain, in their international relations, from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state. Furthermore, I discuss the competency of 'humanitarian intervention' with the Article 2 (7) that forbids the United Nations to intervene in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any state. Since the same article acknowledges that this principle

* Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, İİBF Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Beşevler 06500, Ankara/TÜRKİYE e-posta: ueertugrul@hotmail.com

shall not prejudice the application of enforcement measures under Chapter VII of the Charter; the first chapter of the study focuses on the concept of ‘humanitarian intervention’ and the Chapter VII, which arranges the proper ways of action with respect to threats to the peace, breaches of the peace, and acts of aggression, in other words actions against international peace and security. And finally, I analyze whether ‘humanitarian intervention’ can be categorised as jus cogens or taken within international customary law.

Key Words: Humanitarian intervention, use of force, jus cogens, international customary law.

GİRİŞ

İnsani müdahale kavramının tanımı olduğu kadar uluslararası hukuka uygun olup olmadığı da tartışmalıdır. Bu hususta, insani müdahalenin unsurlarının da kendi içlerinde tartışmalı kavramlar olmasının payı büyüktür. İnsani müdahale, üzerinde en çok mutabık kalınan ve en basit tanımıyla; “bir devletin vatandaşlarını o devletin uyguladığı geniş çaplı insan hakları ihlallerinden korumak amacıyla bir devlet, devletler grubu ya da uluslararası örgütler tarafından kuvvet kullanılması ya da kuvvet kullanılması tehdidi”¹dir.

İnsani müdahalenin uluslararası hukuka uygunluğu, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü’nün 38. maddesinde, uluslararası hukukun kaynakları olarak kabul edilen uluslararası andlaşmalar, uluslararası örf adet, hukukun genel ilkeleri, yargı kararları ve doktrin çerçevesinde tetkik edilmeye çalışılmıştır. İnsani müdahale konusunda, sayılan uluslararası hukuk kaynakları arasında açık bir hüküm olmayan hâllerde, insani müdahalenin genel kabul görmüş tanımının unsurlarının hukuka uygunluğu konusu üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölümde, insani müdahalenin uluslararası hukuka uygunluğu, ikinci bölümde ise insani müdahaleye örnek gösterilen olaylar irdelenmiştir.

I. Bölüm: İnsani Müdahalenin Uluslararası Hukukun Kaynakları Açısından Değerlendirilmesi

1. BM Andlaşması Açısından İnsani Müdahalenin Değerlendirilmesi

İnsani müdahaleyi, bir devletin vatandaşlarını, o devletin uyguladığı geniş çaplı insan hakları ihlallerinden korumak amacıyla kuvvet kullanılması ya da tehdidi olarak kabul ettiğimizde ilk önce kuvvet kavramının çözümlenmesi gerekmektedir. Uluslararası hukukta genel kabul gördüğü şekli ile kuvvet, geniş yorumlanmıştır. Kuvvet ifadesinin siyasi, ekonomik ya da silahlı kuvvet kullanımını kapsadığı kabul edilse de, insani müdahaledeki kuvvet kullanmayı askuvvet kullanımı olarak kabul etmekteyiz. Kuvvet kullanımı süreç içerisinde yasal bir hak olarak kabul edilirken, en son 1945 tarihli BM Andlaşması ile en ileri ve en kapsamlı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; Andlaşmanın 2/4. maddesinde; “*Bütün üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir*

¹ Murphy, S. D., (1996), **Humanitarian Intervention: The United Nations in an Evolving World Order**, 21, Procedural Aspects of International Law Series, University of Pennsylvania, 12-13.

devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı gerekse BM'nin amaçları ile telif edilemeyecek herhangi bir surette tehdide veya kuvvet kullanma tehdidinde ya da kuvvet kullanmaya başvurmaktan kaçınırlar.” hükmü ile kuvvet kullanma yasaklanmış, yalnız Andlaşma'nın 51. maddesinde düzenlenen meşru müdafaa halinde Güvenlik Konseyi duruma müdahale edinceye kadar ve VII. Bölüm çerçevesinde barışın tehdidi, bozulması ve saldırma fiili hâllerinde de Güvenlik Konseyi Kararı ile kuvvet kullanılmasına izin verilmiştir.

İnsani müdahalenin uluslararası hukuka uygun olduğunu savunanlar, madde 2/4'teki kuvvet kullanma ve kuvvet kullanma tehdidinin yalnız devletlerin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlıklarına karşı kullanıldığında yasaklanmış fiillerden olduğu, eğer ülkelerin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlıklarına hâlel gelmeyecekse kuvvet kullanmanın yasak olmadığını dolayısı ile insani müdahale fiillerinin madde 2/4'ü ihlal etmediğini ileri sürmüşlerdir.² Bazı yazarlarca, hukuk yaşamındaki değişiklikler dolayısı ile insani müdahalenin hukuka uydurulup, kuvvet kullanma yasağının istisnalarından sayılması gerektiği ifade edilmiştir. Ancak, madde 2/4'te düzenlenen yasağın istisnaları yoruma açık olmayacak şekilde yine BM Andlaşmasında hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, istisnaların dar yorumlanması hukukun genel ilkelerindendir. Andlaşmadaki kuvvet kullanmama yasağı genel bir yasaktır. Şöyle ki; yalnız devletlerin ülkesel bütünlüğü ya da politik bağımsızlığına karşı kuvvet kullanma değil, aynı zamanda BM'nin amaçları ile bağdaşmayacak davranışlarda dahi kuvvet kullanma yasaklanmıştır. Andlaşma'nın giriş bölümünün 7. paragrafında, BM Andlaşması'nın ruhunda ve tarihsel gerisinde de madde 2/4'ün genel bir yasak olduğu görüşü desteklenmektedir.³ Zira kuvvet kullanmak BM Örgütü'nün kuruluş amaçları ile de bağdaşmamaktadır.

Uluslararası barış ve güvenliği bozması nedeniyle müdahale edilmesi gerekliliğine ise yine Andlaşmada cevap verilmiştir. Şöyle ki; uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında başlıca sorumlu organ, Andlaşmanın 24. maddesi gereği Güvenlik Konseyidir. Güvenlik Konseyi'nin karar alamadığı durumlarda Genel Kurul yetkili kılınmıştır.⁴ Dolayısıyla, insan hakkı ihlalleri yüzünden

² Korfu Kanalı Davası'nda ve Nikaragua Davası'nda Uluslararası Adalet Divanı'nın kararı toprak bütünlüğünün ve siyasal bağımsızlığın korunmasını lafzından daha geniş olduğu yönündedir. <http://www.icj-cij.org/cijwww/ccases/ccc/ccframe.htm>.

³ Rytter, J. E., (2001), “Humanitarian Intervention without the Security Council: From San Francisco to Kosovo- and Beyond” **Nordic Journal of International Law** 70, Kluwer Law International, 129.

⁴ 11.1950 tarih ve 377(V) sayılı “barış için birlik” (uniting for peace) kararı ile <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/75/IMG/NR005975.pdf?OpenElement>

uluslararası barış ve güvenliğin bozulduğu gerekçesi ile devletlerin müdahale etmeleri hukuki görünmemektedir. Devletlerin müdahalelerini engelleyen bir diğer unsur da, kolektif güvenlik sistemidir. Zira, kolektif güvenlik sisteminin en önemli özelliği kuvvet kullanmada merkezi bir otoritenin yetkili olmasıdır. Bu husus da BM Andlaşması madde 1/4'te "BM amaçlarına ulaşılması yolunda ulusların giriştikleri eylemlerin uyumlaştıkları bir odak olmak" şeklinde ifade edilmiştir.

İnsani müdahale madde 2/4'deki kuvvet kullanmama kuralını ihlal etmesinin yanında BM Andlaşması madde 2/7'yi de ihlal etmektedir. Madde 2/7 "*İşbu Andlaşmanın hiçbir hükmü, ne özü itibari ile bir devletin milli yetkisi içinde bulunan işlere, Birleşmiş Milletlerin karışmasına cevaz verir, ve ne de üyeleri, bu gibi işleri, işbu Andlaşma gereğince bir çözme tarzına bağlamaya icbar eder; bununla beraber VII. Bölümde derpiş edilen zorlama tedbirlerinin uygulanmasına bu prensip hiçbir suretle hâlel getirmez.*" hükmünü getirmiştir.

Madde 2/7, klasik egemenlik anlayışına göre, uluslararası hukukta devletlerin iç ve dış sorunlarını yine kendisinin çözme hakkına sahipliğini ve egemenlik alanının diğer devletler hukuku sujelerine kapalı olmasını ifade eder. Bu, devletlerin hukuki bakımdan eşitliğinin, haklarından tam egemen olarak yararlandığının, devletlerin ülke bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına saygı gösterildiğinin bir sonucu olarak yorumlanmıştır. Kelsen de, benzer şekilde madde 2/7'nin iki farklı kural içerdiğinden bahsetmiştir. Biri, devletin özü itibarıyla millî yetkisine giren işlere Örgüt'ün müdahalesinin yasaklanması, diğeri Andlaşma çerçevesinde üyelerini uzlaşmada serbest bırakmasıdır. İlk kural, Örgütün yetkisinin sınırlandırılmasını tesis edip, müdahalesini yasaklamakta, ikincisi ise üye devletlerin yükümlülüklerini sınırlandırmaktadır.⁵

Madde 2/7'deki insani müdahale ilgili hususlardan biri de, insan hakkı ihlallerinin devletlerin iç işi olarak kabul edilip edilmemesi noktasındadır. Maddeye göre, müdahale edilemeyecek konular, münhasıran milli konular değildir. Madde metninde "özü itibari ile millî konular"dan bahsetmektedir. Uluslararası Adalet Divanı milli yetki alanına giren meselelerin zamanla değişebileceğine işaret etmiştir.⁶ Madde 2/7 bir konunun millî yetki içine girip girmediğini tesbitte herhangi bir organı yetkili kılmamıştır.⁷

İnsan haklarının devletlerin millî yetkisi içinde olup olmadığı da tartışmalı bir konudur. İnsan haklarını devletlerin milli yetkisi dışına çıkarıp müdahale olanağı yaratan görüşler mevcuttur. Buna göre; devletin kendi vatandaşlarına

⁵ Kelsen, H. (1964): **The Law of The United Nations, The London Institute of World Affairs**, (London), p. 770.

⁶ 1923 tarihli Fas ve Tunus ile ilgili Vatandaşlık Kararnameleri hakkındaki danışma görüşünde.

⁷ BM Andlaşması'nın hazırlanması aşamasında San Fransisko Konferansında "münhasır salâhiyet" yada "millî yetki" konusuna hangi organın karar vereceği gündeme gelmiştir. Yunanistan bu yetkinin Uluslararası Adalet Divanına verilmesini önermiştir. Ancak bu öneri 17 lehte, 14 aleyhte oy almasına rağmen 2/3 çoğunluk sağlanamamış olduğundan reddedilmiştir.

temel insan haklarını reddedecek ve insanlığın vicdanını sarsacak biçimde davranışlarının devletin iç yetki alanına giren işlerden olmadığı ileri sürülmüştür.⁸ Ayrıca, halkına karşı insan haklarını ağır şekilde ihlal eden devletin, halk ile olan başlangıç sözleşmesini ihlal ettiği ve meşruiyet temelini kaybettiği, kendi içinde meşru olmayan bir devletin, uluslararası alanda da meşru olmadığı ve egemenlik iddiasının olamayacağı ileri sürülmüştür.⁹ İnsani hukuka aykırı davranıldığı zaman devletin iç egemenliği üzerinde uluslararası kontrol uygulanması hak olarak görülmüştür. İnsan hakkı ihlalleri, milli egemenlik yetkisinin dışına çıkarılmış olsa dahi, insani müdahalenin askuvvet kullanmayı gerektiren fiillerden olması dolayısı ile yine hukuka aykırı olacaktır. Ayrıca, bir diğer sorun da insan hakkı ihlallerinin yoruma açık ve sınırının belirsiz olmasıdır. İnsan haklarının özü üzerinde az ya da çok evrensel uzlaşma olsa da, hakların ihlali ve korunmasında subjektifliğin kesin olduğu kabul edilmelidir.¹⁰ İnsan haklarının korunması ve ihlalleri her devletin kendi tarihsel ve ahlaki anlayışı çerçevesinde şekillenecektir. Dolayısı ile insan hakkı ihlalleri üzerinden milli egemenlik kapısının genişletilmesi, her devletin kendi anlayışını amir kılması ile sonuçlanabilecektir. Nitekim uygulamada benzer durumlarla karşılaşmıştır.

2. Uluslararası Örf-Âdet Açısından İnsani Müdahalenin Değerlendirilmesi

Milletlerarası Adalet Divanı Statüsü'nün 38. maddesinde uluslararası hukukun asli kaynakları arasında uluslararası örf ve âdet (teamül ya da yapılageliş) kuralları da sayılmıştır. Örf ve âdet kurallarının oluşumu, anlaşma hukukunun oluşumundan farklıdır. Örf ve âdet hukuku devletlerarası anlaşmaların yazılması ile yaratılmamış, özel alanda devletlerin fiilleri arasındaki düzenlemelerle oluşmuştur.¹¹ Uluslararası örf ve âdet kuralının varlığı için maddi ve manevi ögesinin birlikte bulunması gereklidir.¹² Divan Statüsü'nün 38. maddesinde örf ve âdetin maddi ögesi "genel uygulama" şeklinde ifade edilmiştir. Bununla, kuralı uygulamak durumunda olan devletin

⁸ Keskin, F., (1998), **Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanma:Savaş, Karışma ve Birleşmiş Milletler**, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, (Ankara), 125.

⁹ Teson, F., (1988), **Humanitarian Intervention: an inquiry into Law and Morality**, (New York: Transnational), 15.

¹⁰ Murphy, S. D., (1996), **Humanitarian Intervention: The United Nations in an Evolving World Order**, 21, Procedural Aspects of International Law Series, University of Pennsylvania, 10.

¹¹ Wheeler, N. J.,(2000)"Reflections on the Legality and Legitimacy of NATO's Intervention in Kosovo", **Special Issue of the International Journal of Human Rights**, 148.

¹² Uluslararası Adalet Divanı da bu hususu Kuzey Denizi Kıta Sahaneliği Davası ile doğrulamıştır. IJC Reports 1969, para. 77.

uygulanması ve diğer devletlerin de buna itiraz etmemesi kastedilmiştir.¹³ Genel uygulama, müşterek ve yaygın olmayı ifade etmektedir, evrensel olması şart değildir. Ancak dünyanın bütün politik ve ekonomik tabakalarında uygulanmalıdır. Dünya toplumunda herhangi bir şekilde katı ayırım, genel uygulamanın kurulmasını engellemektedir.¹⁴ Uluslararası örf ve adetin manevi ögesi ise, hem nicelik hem de farklı gruptaki devletlerin, genel uygulamanın bir hukuk kuralı olduğuna inanmalarıdır. Dünya nüfusunun yaklaşık %40'ını temsil eden Çin, Hindistan, Rusya gibi ülkeler bu doktrine karşı çıkmaktadırlar. Üçüncü dünya ülkeleri de, hem kuvvet kullanma yasağı dolayısı ile hem de egemenlikleri üzerinde müdahalenin genişlemesi yönüyle sıcak bakmamışlardır. Irak müdahalesinde, Güvenlik Konseyi'nin müdahalenin hukuki dayanağı kabul edilen kararlarında Çin ve Hindistan gibi ülkeler oylamaya katılmamış, Zimbabve, Yemen, Küba olumsuz oy kullanmıştır.¹⁵ Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ne karşı kuvvet kullandığı için Namibya, Rusya ve Çin NATO'nun kınanması yönünde oy vermişlerdir.¹⁶ Ruanda ile ilgili 929 sayılı karara Yeni Zelanda, Çin, Brezilya, Pakistan ve Nijerya'nın katılmamış olması, bir devletin içişlerine başka devletlerin saldırısı konusunda hevesli davranılmadığının göstergesi, şeklinde yorumlanmıştır.¹⁷

BM öncesi ve sonrası insani müdahale örnekleri gösterilmiş olsa da, insani müdahalenin sürekli ve istikrarlı genel bir uygulama olduğuna, hukuk kuralı kabul edildiğine ilişkin göstergeler olmaması nedeniyle örf-âdet kuralı kabul edilmesi mümkün değildir. Zaten, İnsani müdahaleye retorik olarak başvurulsa da, devletler saldırılarına hukuksal dayanak olarak farklı gerekçeler göstermişlerdir. İnsani müdahalenin yeni bir örf-adet kuralı oluşturduğu tezi de, yine bu konuda sürekli ve istikrarlı bir uygulama ve bunun bir hak olduğu yönündeki tereddütler dolayısı ile durumun örf ve âdet kuralı olmasını engellemektedir.

İnsani müdahale, kuvvet kullanmayı gerektirmesi dolayısıyla da örf-âdet kuralı değildir. Zira, kuvvet kullanma yasağının örf-âdet kuralı olduğu şüphesizdir. Uluslararası Adalet Divanı'na göre, hem BM Andlaşması hem de örf ve âdet hukuku, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanmayı yasaklayan

¹³ Meray, S. L., (2001), **Devletler Hukukuna Giriş**, Ankara Üniversitesi Basımevi, (Ankara), 97. Ayrıca, Rytter E. J., (2001) "Humanitarian Intervention without the Security Council: From San Francisco to Kosovo- and Beyond, **Nordic Journal of International Law** 70, 136.

¹⁴ Rytter E. J., (2001) "Humanitarian Intervention without the Security Council: From San Francisco to Kosovo- and Beyond, **Nordic Journal of International Law** 70, 136.

¹⁵ Güvenlik Konseyi'nin 05 Nisan 1991 tarih, 688 sayılı kararı <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/24/IMG/NR059624.pdf?OpenElement>.

¹⁶ Press Release SC/6659. <http://www.un.org/News/Press/docs/1999/19990326.sc6659.html>.

¹⁷ FreudenschuB, H. (1994), "Between Unilateralism and Collective Security: Authorizations of the Use of Force by the UN Security Council" 5 **European Journal of International Law (EJIL)**, 522, <http://www.ejil.org/journal/Vol5/No4/art2.pdf>.

ilkeden doğmuştur. Divan, bu değerlendirmesinin ardından, kuvvet kullanma yasağına ilişkin örf ve âdet kurallarını inceleyerek 1970 tarihli BM Andlaşması'na uygun olarak Devletler Arasında İş Birliğine ve Dostça İlişkilere İlişkin Uluslararası Hukuk İlkeleri Bildirisi, 1974 tarihli Saldırının Tanımı başlıklı kararları gibi metinleri “katılan devletler arasında olduğu kadar genel uluslararası ilişkilerde de kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanmaya başvurmama yükümlülüğünü devletlerin bu yönde bir kuralın varlığına ilişkin inancının delili olarak göstermiştir. Nükleer Silahların Kullanımına ilişkin davada verdiği kararda, kuvvet kullanma ve kuvvet kullanma tehdidi yasağını uluslararası örf ve âdet hukukunun çiğnenemez bir ilkesi olarak değerlendirmiştir.¹⁸

3. “Jus Cogens” Açısından İnsani Müdahalenin Değerlendirilmesi

“Jus Cogens” kural bizim dilimize “buyruk kural” ya da “amir hüküm” olarak aktarılmıştır. “Jus Cogens” kurallar kendilerine aykırı olan sözleşmeleri geçersiz kılarlar.¹⁹ “Jus Cogens” kuralların emredici hükümler olarak kabul edilmeleri, üstün kural oldukları varsayımına dayanır. Bu kurallara, andlaşmalarda olduğu gibi çekince koymak ya da örf-âdetde olduğu gibi baştan beri sürekli itiraz eden devlet konumunda olmak, devletler açısından bağlayıcılığını engellememektedir. Jus cogens kurallar konusunda, devlet iradeleri ikinci plandadır. Önemli olan bir kuralın, uluslararası topluluğun bütününe kabul edilmesidir. Uluslararası toplumun bir bölümü tarafından hukuka uygun kabul edilen bir fiilin jus cogens kural sayılması söz konusu değildir.²⁰ İnsani müdahalenin jus cogens kural olduğuna ilişkin bir hüküm yoktur. Ancak kuvvet kullanmama yasağı jus cogens nitelikli kabul edilmiştir.²¹ Jus cogens kuralların bir başka özelliği de, ancak aynı nitelikli bir başka kural ile değiştirilebilmeleridir.²² Dolayısıyla insani müdahaleyi andlaşma, uluslararası örf âdet yahut uluslararası hukukun diğer kaynaklarında uluslararası

¹⁸ Denk, E.,(2001), “Uluslararası Antlaşmalar Hukukunda Jus Cogens Kurallar” **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 50.

¹⁹ 1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 53. maddesi şu şekildedir. “ Bir andlaşma yapılması sırasında milletlerarası hukukun emredici bir normu ile çatışıyorsa batıldır”. 64. madde “Eğer milletlerarası genel hukukun yeni bir emredici normu ortaya çıkarsa, bu normla çatışan mevcut herhangi bir andlaşma batıl hale gelir ve sona erer.

²⁰ Başeren, S.H., (2003),**Uluslararası Hukukta Devletlerin Münferiden Kuvvet Kullanmalarının Sınırları**, (Ankara), 76.

²¹ Denk, E.,(2001), “Uluslararası Antlaşmalar Hukukunda Jus Cogens Kurallar” **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 5049. Uluslararası Adalet Divanı 27 Haziran 1986’da Nikaragua Davasında Uluslararası Hukuk Komisyonu’nda yapılan çalışmalar sırasında Komisyon’un BM Andlaşması’nın 2/4 maddesini jus cogens kurallara örnek olarak saymıştır.

²² “Jus Cogens Kural” a aykırı hareket ettiğinin yalnız saptanması gerekir. “Jus Cogens Kural” ile çatışmanın gerçekleştiği andan itibaren geçersizlik söz konusudur. Geçersizlik tesbitin değil çatışmanın meydana geldiği andan itibaren meydana gelir

hukuka uygun hale getirmek mümkün olsaydı bile –1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi’nin 53. ve 64. maddeleri buna engeldir– “Jus Cogens kural” hâline gelmedikçe hukukiliği açısından eksik kalmış sayılacaktır.

II. Bölüm: İnsani Müdahale Kabul Edilen Olayların Uygulamada Görünümü

İnsani müdahale, BM Andlaşması madde 2/4, madde 2/7, uluslararası örf-âdet, “Jus Cogens Kurallara”, kuvvet kullanma ve içişlerine müdahale açılarından aykırı olması yanında, hukuka uygun kabul edilmiş olsaydı dahi uygulamadaki sorunlar yüzünden başka çözüm yollarının bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Irak, Yugoslavya, Somali ve Ruanda örneklerine baktığımızda;

Irak lideri Saddam Hüseyin’in 1991 yılında Kuveyt’i işgali sonrasında kendi vatandaşlarına insan haklarına aykırı şekilde davrandığı gerekçesiyle ABD ve müttefikleri devletlerce Irak’a müdahale edilmiştir. 1991’de, etnik esasa dayalı Yugoslavya Federal Cumhuriyeti’nin parçalanmaya başlaması sonucu meydana gelen iç savaşı müteakip soykırım fiilleri nedeniyle NATO’nun liderliğinde Yugoslavya’ya müdahalede bulunulmuştur. Somali’de 1991’de devlet başkanı Said Barre’nin görevden alınması ile patlayan iç çatışmalara ABD öncülüğünde müdahale edilmiştir. Ruanda’da Tutsi ve Hutu kabileleri arasındaki iç savaş 1994 yılında soykırıma dönüşmüş ve Fransa öncülüğünde müdahale edilmiştir.

Yapılan müdahaleler hukuki olmamalarının yanında meşru da değildirler. Zira uluslararası hukukta meşruiyet, kesinlik ve belirlilik şartlarına bağlıdır. İnsani müdahaleler, politik ve stratejik önem dolayısı ile hem dikte edilmiş hem de seçici olmuştur. Müdahaleci devletler, politik önemlerine göre seçerek eski hegemonik usullerle müdahalelerde bulunmuşlardır.²³ Irak’ta Saddam’ın katliamlarına müdahale edilirken, Şili de Pinochet’in yaptığı katliamlar batılı güçler tarafından yalnızca diplomatik olarak kınanmıştır. Somali ve Ruanda’ya müdahale edilirken, Angola, Afganistan, Kongo, Burundi, Doğu Zaire ve Liberya’da çıkan iç savaşlarda milyonlarca kişi ölmesine rağmen insani müdahale olmamıştır.²⁴ Self determinasyon hakkının kullanımı sonucu çıkan iç savaşlarda Yugoslavya’ya müdahale edilirken, Doğu Timor ve Güney Rodezya’da aynı hassasiyet gösterilmemiştir.²⁵ Ermenistan ve Azerbaycan arasında yaşanan çatışmalarda Ermenistan’ın insan hakları ihlallerine karşı da kayıtsız kalınmıştır.

²³ Browlie, I., (1989), “The Principle of Non-Use of Force in Contemporary International Law”, **The Non-Use of Force in International Law**, Martinus Hijhoff Publishers, 22.

²⁴ Wheeler, N. J and Bellamy, A. J., (2001): “Humanitarian Intervention and World Politic”, **The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations**, (Oxford) 472.

²⁵ Popovski, V., (2002), The UN Security Council Approach to the Conflict in Former Yugoslavia” **Southeast European and Black Sea Studies**, 2, 39.

Yapılan müdahaleleri, Morgenthau'nun ifadesi ile hukuki ya da ahlaki değerler değil, stratejik ve ekonomik çıkarlar belirlemiştir.²⁶ Müdahaleci güçler, hem müdahale edilecek devletler hem de müdahale zamanları konusunda keyfi davranmışlardır. 1987-882'deki Saddam Hüseyin'in Kürtlere karşı "Enfal (Ganimetler)" operasyonunda ABD'nin müdahalesi olmamıştır.²⁷ Kuveyt'in işgali sonrası insan hakkı ihlalleri bir dönem "Irak'ın iç işi" olarak kabul edilirken daha sonra insan haklarının ağır ihlali olarak nitelendirilip müdahale edilmiştir. Haziran 1992'de Saraybosna'nın kuşatmadan kurtarılması için uluslararası müdahale fikri ortaya atıldığında Bush; "ABD dünya polisi değildir." ifadesiyle müdahaleden kaçınmıştır.²⁸ Eski Yugoslavya da yayılmacı Sırp rejimini ABD, AB ve NATO yıllarca görmezden gelmiştir.

İoanna Kuçuradi de, Batı düşüncesinin kendi görüşlerini ve normlarını serbestçe yaygınlaştırabilmek için, insan hakları retoriğine sığındığını ifade etmiştir.²⁹ Somali müdahalesinde, ABD Başkanı Bush, konuşlanmanın büyük insani felaketi önlemek için yapıldığını ifade etmiştir.³⁰ Ancak, müdahalelerde insan haklarını korumanın yalnızca kılıf olduğu yönündeki yaygın inanç her müdahalenin gerisindeki ekonomik ve stratejik kaygıların irdelenmesi sonucunu doğurmuştur. Somali'ye yapılan müdahale, Başkan Siad Barre'nin Soğuk Savaş Döneminde SSCB ile yakınlaşması nedeniyle duyulan endişeye bağlanmıştır. ABD Somali'de asve stratejik çıkarları olmadığını ifade etse de, 5 büyük ABD şirketinin Somali'nin tamamında petrol ve doğal gaz arama yetkisine sahipliği uluslararası kamuoyunun gözünden kaçmamıştır. Irak müdahalesinde de, petrolün etkisini vurgulamaya gerek yoktur. NATO müdahalesinin altında yatan sebebin, mineral kaynaklarının kontrolünü sağlamak, geleceğin enerji dağılım ağını yönetmek, Yugoslavya'nın rekabetçi sosyalist ekonomik sistemini çökertmek olduğu ileri sürülmüştür.³¹ İnsan hakkı ihlalleri konusunda duyarlılık göstererek insani müdahalede bulunan devletlerin uluslararası düzeyde insan hakları kuralları ile bağlanmaktan kaçınmaları manidardır. Örneğin ABD, pek çok Uluslararası İnsan Hakları sözleşmelerini imzalamakta geç kalmıştır. Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ni 1992'de onaylamıştır. BM

²⁶ Morgenthau H., "Human Rights and Foreign Policy" **Moral Dimensions of American Foreign Policy**, (Ed) K. Thompson, (1984), 345.

²⁷ Uslu, N., "Körfez Savaşı ve Amerika'nın Politikaları" **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, LIV,3, 188.

²⁸ Bora, T., (1994): "Bosna-Hersek Sorunu Karşısında "Yeni Dünya Düzeni", **Yeni Dünya Düzeninin Av Sahası**, (İstanbul), 244.

²⁹ Kuçuradi, I., (2001), "Felsefe, İnsan Hakları ve Barış" **İnsan Hakları ve Güvenlik, Türkiye Barolar Birliği**, 1, (Ankara), 267.

³⁰ Murphy, S. D., (1996), **Humanitarian Intervention: The United Nations in an Evolving World Order**, 21, Procedural Aspects of International Law Series, University of Pennsylvania, 237. Amerikalılar ve diğerlerinin üstlendiği yardım operasyonlarının güvenliği ve korunmasının uluslararası barış ve güvenliğin tehdit ettiği, bunun önlenilmesi gerektiğini de eklemiştir.

³¹ Stone, B., (2005) "The U.S.-NATO Military Intervention in Kosovo", **Global Research**.

tarafından düzenlenen Soykırım Sözleşmesini Sözleşmenin yapılmasından 40 yıl sonra 1988'de imzalamıştır. Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü'nü ise henüz imzalamamıştır.³² Müdahaleci devletlerin çoğunun, sömürge tarihleri şekil değiştirerek devam etmektedir.

1. Güvenlik Konseyi'nin İnsani Müdahale İzni

İnsani müdahalelerde Güvenlik Konseyi'nin izni konusunda ihtilaf vardır. İnsan haklarının sürekli ve büyük ihlalden ülke halkını korumak için Güvenlik Konseyi'nin izninin alınması kural kabul edilirken, devletler ya da bölgesel örgütlerin, gelişen acil insani durumları durdurmak için Güvenlik Konseyi'nin karar almada çıkmaza girdiği durumlarda Güvenlik Konseyi'nden izin almadan müdahale edebilmesi görüşü doktrinde “yetkisiz insani müdahale” olarak adlandırılmıştır. Yetkisiz müdahale, Güvenlik Konseyi'nin izni dâhilinde müdahaleye göre ikincil nitelikte kabul edilmiştir.³³ Hâlbuki, Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barışın tehdidi, bozulması ya da saldırı durumlarında, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması amacıyla silahlı kuvvet kullanılması da dâhil olmak üzere tedbir alınması durumlarında, daimî üyelerinin veto hakkı nedeniyle karar alamaması durumunda BM Genel Kurulu yetkili kılınmıştır.³⁴ Son zamanlarda ise, Güvenlik Konseyi'nin izni olmaksızın kuvvet kullanılması daha çok taraftar toplamıştır.³⁵ İzin olmaksızın müdahale tezini savunan yazarlar, Güvenlik Konseyi gibi siyasi bir organın eline binlerce sivilin yazgısının bırakılmaması fikrindedirler. Uygulamada da Güvenlik Konseyi'nin izni kabul edilen kararlar müdahalelerden sonra verilmiş ya da verilmemiştir.

Güvenlik Konseyi 1203 sayılı kararında, Kosova'da çözülmeyen durumun, bölgede barış ve güvenliğe sürekli bir tehdit oluşturduğunu saptayarak Yugoslavya'nın NATO ve AGIT ile 1199 sayılı kararın uygulamasını denetlemek üzere yaptığı anlaşmaları desteklediğini belirtmiştir. Kararda NATO ya da başka devletlere herhangi bir yetki verilmemiştir.³⁶

NATO Genel Sekreteri 9 Ekim 1998 tarihli açıklamasında, NATO 'nun Kosova'daki krizin özel koşullarında, kuvvet kullanma tehdidinde bulunması ve

³² <http://www.icc-cpi.int/statesparties.html>.

³³ Rytter, J. E., (2001) “Humanitarian Intervention without the Security Council: From San Francisco to Kosovo- and Beyond”, *Nordic Journal of International Law* 70, Kluwer Law International, 146.

³⁴ 11.1950 tarih ve 377 (V) sayılı “barış için birlik” (uniting for peace) kararı ile <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/75/IMG/NR005975.pdf?OpenElement>.

³⁵ Rogers, A.P.V., (2004), “Humanitarian Intervention and International Law”, *Harvard Journal of Law & Public Policy*, 27, 730.

³⁶ S/RES/1203, 24 Ekim 1998, <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/321/21/PDF/N9832121.pdf?OpenElement>.

gerekirse kuvvet kullanılması için meşru temeller bulunduğunu ifade etmiştir.³⁷ Ancak, anılan meşru temeller konusunda herhangi bir açıklık getirilmemiş NATO güçleri Kuzey Atlantik Konsey Kararı'na göre hareket etmiştir.³⁸ Bosna'da Sırp hedeflerine karşı yapılan hava saldırılarının Genel Sekreterce yetkilendirilip yetkilendirilmediği ve BM Kumandası'nın bu akını onaylayıp onaylamadığı hususunda ABD ve Genel Sekreter arasında uyuşmazlık doğmuştur.³⁹

Güvenlik Konseyi tarafından 678 sayılı karar alınmadan önce İngiliz ve ABD donanmaları zaten Körfez'de yerlerini almışlardı.⁴⁰ Güvenlik Konseyi, 678 sayılı kararda kuvvet kullanma konusunda yetki vermemiş, kullanılan kuvveti tanımlamıştır. Karara, VII. Bölüm dayanak olarak gösterilmiştir. Kararların VII. Bölümün tamamına, 42. maddeye yahut 51. maddeye dayanabileceği olasılıkları ileri sürülmüştür.⁴¹

Benzer şekillerde Bosna ve Somali hareketlerinde de kuvvet kullanma izninden ziyade kullanılan kuvvet tarif edilmiştir.⁴² 678 sayılı karar ile Irak'ta, 775 sayılı karar ile Somali de insan hakları ihlallerinin barışı bozduğu gerekçesi ile silahlı müdahaleye izin verildiği kabul edilse dahi sorun çözülmemektedir. Zira, daha önce de ifade edildiği gibi Güvenlik Konseyi kararı ile kuvvet kullanımı kollektif müdahale olmak durumundadır. Oysaki, Irak'ta, "Çöl Fırtınası" adı verilen operasyonda BM'nin kontrolü son derece az olmuştur. Operasyonun planlaması ve idaresi Askerî Kurmay Komitesi tarafından yapılmadığı gibi birliklerin komutası da Güvenlik Konseyi'nde değildir. Birlikleri ABD komuta etmiştir ve Norman Schwarzkopf komutan tayin edilmiştir. Operasyon süresince de BM'nin kontrolü ele almak gibi bir çabası olmamıştır. İnsani kılıfın yeni-sömürgecilik olduğu, Güvenlik Konseyi'nin

³⁷ Alpkaya, G. (1999): "NATO Müdahalesi Üzerine" **Tartışma Metinleri** 15, 3.

"Yugoslavya'nın Güvenlik Konseyi kararlarına uymadığını ve barışçı çözüm bulmak için çaba göstermediğini, Kosova'da insani bir felaket yaşandığını, yakın gelecekte Güvenlik Konseyi'nden Kosova'ya ilişkin bir zorlama eylemi yapılmasına yönelik bir kararın çıkması beklenmediğini, Kosova'daki durumun kötüleşmesinin 1199 sayılı kararda belirtildiği gibi bölgede uluslar arası barış ve güvenliğe ciddi bir tehdit oluşturduğunu ileri sürmüştür."

³⁸ BM Andlaşmasının 103. maddesine göre, BM üyelerinin BM Andlaşmasından doğan yükümlülükleri ile herhangi bir uluslararası andlaşmadan doğan yükümlülüklerinin çatışması durumunda, BM Andlaşmasından doğan yükümlülükler üstün gelecektir.

³⁹ FreudenschuB, H. (1994), "Between Unilateralism and Collective Security: Authorizations of the Use of Force by the UN Security Council" 5 **European Journal of International Law (EJIL)**, 499, <http://www.ejil.org/journal/Vol5/No4/art2.pdf>.

⁴⁰ Aral, B.,(1998), "Soğuk Savaş Sonrasında 'Siyasallaşan' Uluslararası Hukuk Ve Başlıca Mağdurları" **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, LIII, 44.

⁴¹ Bozkurt, E. (1996) **Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı ve Körfez Krizi Örneği**, Ankara, 124.

⁴² Tütüncü, A. N., (2006), **İnsancıl Hukuka Giriş**. İstanbul, Beta Basım A.Ş., 28.

Körfez’de ABD tarafından, Yugoslavya’da ise Batılı güçler tarafından kullanıldığı ve çifte standart uyguladığı dünyanın dikkatinden kaçmamıştır.⁴³

Gerçekte, Güvenlik Konseyi kararlarının ve fiillerinin bir anlamı olmadığı doktrinde “yalancı-çoktarafılık” olarak ifade edilmiştir. Buna göre, çok taraflı sistemin kararlarını, gizlemeye gerek duymaksızın tektarafın alması söz konusudur. Batı’nın menfaatine olan Güvenlik Konseyi kararları, dünyaya uluslararası toplumun istekleriymiş gibi yansıtılmıştır.⁴⁴

2. İnsani Müdahalelerin Sınırı

İnsan hakları ve ihlalleri konusunda, dünyada ancak, insan haklarının özü ve her toplumda “bir örnek” olamayacağı konusunda uzlaşa vardır. 1992 Dünya İnsan Hakları Konferansı Afrika Bölgesel Toplantısı Sonuç Bildirisi’nde insan haklarının evrensel olduğu ancak hiçbir hazır modelin evrensel düzeyde öngörülemediği, her ulusun ayrı kültürlerinin, geleneklerinin ve değerlerinin olduğu belirtilmiştir. İnsan hakları toplantılarında, hem Asya hem de Afrika insan haklarının evrenselliğini ilke olarak kabul etmiş ancak, evrensel insan hakları adı altında Batı kökenli bireysel hakların dayatılmasına karşı çıkmışlardır.⁴⁵ 1993 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Dünya Konferansında da, Batı’da insan haklarının evrenselliğini savunan endüstrileşmiş ülkeler ile farklı zenginliklerdeki endüstrileşmemiş ülkeler arasında kültürel görecelik bir kez daha su yüzüne çıkmıştır.⁴⁶

Bunlardan çıkan sonuç, insan haklarının uluslararası eylemlerle gerçekleştirilmeye çalışılmasının ahlaki ve pratik olarak mümkün olmadığıdır. Evrensel ahlaki değerler olmadığından, belli değerler her toplumun tarihsel ve yerel özellikleri çerçevesinde evrimleşmektedir.⁴⁷ Dolayısıyla insani müdahalelerde ancak insan hakları özü itibarıyla korunmalıydı. Ancak, uygulamada durum böyle olmamıştır. Somali de, Başkan Bush’un Ulusal Güvenlik İşleri Özel Yardımcısı Richard Hass; ulus yapmayı da içerecek şekilde Somali Misyonu’nun genişletilmesini önermiştir.⁴⁸ Birleşik Devletler askerleri, molozların ve yıkıntıların temizlenmesi, iyileştirme ve koruma çalışmalarına

⁴³ Huntington, S. P. (1993), “The Clash of Civilizations”, *Foreign Affairs*, 22, FreudenschuB, H. (1994), “Between Unilateralism and Collective Security: Authorizations of the Use of Force by the UN Security Council” 5 *European Journal of International Law (EJIL)*, 528.

⁴⁴ Krauthammer, C. (1990/91) “The Unipolar Moment”, *Foreign Affairs* 70, 27.

⁴⁵ Özdek, E. Y., (1993), “1990’larda İnsan Hakları: Sorunlar, Yönelimler”, *İnsan Hakları Yıllığı*, XV 24-27.

⁴⁶ Murphy, S. D., (1996), *Humanitarian Intervention: The United Nations in an Evolving World Order*, 21, Procedural Aspects of International Law Series, University of Pennsylvania, 10.

⁴⁷ Morgenthau, H., (1984), “Human Rights and Foreign Policy”, *Moral Dimensions of American Foreign Policy*, 345H. 345.

⁴⁸ Haass, R. “Military Force: A User’s Guide” Walter Clarke and Jeffrey Herbst: “Somalia and the Future of Humanitarian Intervention” *Foreign Affairs*, 75, 72.

katılmışlardır. Birleşik Devletler güçleri 3.500'ün üzerindeki kişiyi Mogadişu polis gücü olarak örgütleyerek Somalililere yardım etmeyi amaçlamıştır..⁴⁹

16 Ocak 1991'de Başkan Bush, ABD'nin amacının “yeni dünya düzeni” kurmak olduğunu ifade etmiştir.⁵⁰

3. İnsani Müdahale Güçlerinin Tarafsızlığı ve Verilen Zararlar

İnsan hakları ya da insani hukuk alanında “karşılıklılık” ilkesi geçerli değildir. Devletler, karşısındaki insan haklarını ihlal etse de kendisi de insan hakları ihlalinde bulunmamak zorundadırlar. Müdahalelerin tek amacı, müdahale edilen devletlerde taraf olup savaş kazanmak değil, insan hakkı ihlallerini kendisi de ihlal etmeden önlemek olmalıydı. Ancak, uygulamada durumlar böyle gelişmemiştir. NATO' nun müdahalesi Yugoslavya halkına yönelik bir misillemeye dönüşmüştür. Müdahalenin ilk ayında 1000 sivilin öldüğü, 4500 sivilin de yaralandığı belirtilmiştir. ABD'nin Irak'a müdahalesi, yaklaşık 100.000 kadar sivilin, su ve lağım yüzünden dolayı olarak ölmesine yol açmıştır.⁵¹ Kosova'da müdahale sonrası müdahale edilen kişileri insanlık dışı koşullarda yaşamaktan kurtaracak herhangi bir önlem alınmamıştır.

Yugoslavya'nın Güvenlik Konseyi'nden NATO tehdidine karşı önlem alınması yönündeki talebi üzerine-NATO'yu kınama kararı reddedilmiş olsa da, çeşitli vesilelerle müdahaleye karşı oldukları bilinen Hindistan, Çin ve İsviçre büyükelçilikleri NATO güçleri tarafından yanlışlıkla vurulmuştur.⁵² Müdahaleci güçler, kendilerini uluslararası hukuki belgelerle dahi bağlı saymamışlardır. 1949 Cenevre Sözleşmelerine ekli 1977 tarihli I No'lu Protokol ile yasal askerî hedefler dışında gelişigüzel saldırılar hukuka aykırı kabul edilmiştir.

Ruanda'da, Fransızların Tutsilere karşı Hutu Hükûmet güçlerine destek oldukları dünya kamuoyunun malumudur. Fransız eski bakanlarından biri⁵³ Ruanda'da taraf olmakla ilgili olarak “Unutulan şu ki, eğer Fransa bir taraftaysa, Amerikalılar da karşı taraftaydı. Ugandalıları silahlandıran Tutsileri onlar silahlandırıyor. Fransızlar ile Anglo-Saksonlar arasında bir mücadele tablosu çizmek istemiyorum, ama gerçek buydu.” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Somali'de Somalili grup liderlerinden biri, Amerikalılar'dan işgal gücü olarak değil, dostça tavır takınmalarını beklediklerini ifade etmiştir. Richard

⁴⁹ Murphy, S. D., (1996), **Humanitarian Intervention: The United Nations in an Evolving World Order**, 21, Procedural Aspects of International Law Series, University of Pennsylvania, 227.

⁵⁰ Körfez Savaşı'nda Irak birlikleri Kuveyt'ten çıkarılıp 27 Şubat'ta ateşkes ilan edildikten sonra, Irak halkının Saddam Hüseyin yönetimini devirmek amacıyla ayaklanmaya çağırılması olarak tanımlanabilir.

⁵¹ Wheeler, N. J., (2004), “The Kosovo Bombing Campaign”, **The Politics of International Law**, Cambridge University Press, 204.

⁵² Wheeler, N. J. (2004), “The Kosovo Bombing Campaign” **The Politics of International Law**, Cambridge University Press, 199.

⁵³ Bernard Debre.

Cheney, Birleşik Devletler Güçlerine, kendilerini korumak için silahlı kuvvet kullanma izni verildiğini, Birleşik Devletler Gücü'nün yardım çalışanlarına ya da Birleşik Devletler güçlerine yönelik herhangi bir harekete karşı "önleyici hareket" dahi yapabileceklerini ifade etmiştir.

SONUÇ

Bir devletin kendi vatandaşlarına karşı insan haklarını ağır şekilde ihlal etmesi ile, bu ihlali durdurmak amacıyla üçüncü devlet, devletler ya da uluslararası örgütlerin insani müdahale adı altında duruma müdahale etmeleri esas itibari ile iki yüzü keskin bıçağın hangi tarafının tercih edileceğine benzer bir sorun olarak görülmüş, bazı taraflarca müdahalenin verdiği kayıp, insan hakkı ihlalinin kaybına tercih edilmiştir.

Uygulamada, "insani müdahale" olarak adlandırılan örneklerde uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması amacıyla kurulan BM Örgütü geri plana itilmiş, devletler kendi menfaatleri doğrultusunda, herhangi bir sınırlama, şart, kural gözetmeksizin müdahalede bulunabilmişlerdir. BM örgütü, meşruiyet sağlamak amacıyla işlevsiz olarak duruma dâhil edilmiştir. İnsani müdahale, güçsüz devletlerin silahı olan hukuku, kendilerine çevirmekten öte anlam ifade etmez hale gelmiştir. Ancak, ülkelerin kendi içlerindeki insan hakları ihlallerine çözüm bulunması zorunluluğu da küçümsenecek nitelikte değildir. Uluslararası toplum, hem devletler içindeki insan hakkı ihlallerini önlemek hem de müdahale zararına engel olmak zorundadır. Irkı, rengi, milliyeti ne olursa olsun tıpkı devletler gibi insanlar da eşittir. Bu noktada, soykırım suçu için düşünülen "erken uyarı sistemi" ni diğer insan hakkı ihlalleri için de genişletmek, bir bölgedeki potansiyel insan hakkı ihlallerini ortaya çıkarabilecek ve önlenmesini mümkün kılacaktır. Erken uyarı sisteminde, devletlerin yalnız haber verme niteliğindeki katkıları dışında BM'nin fonksiyon ifa etmesi yerinde olacaktır. Aksi takdirde, BM tarafından kurulmayan sistemin, bugünkü müdahalelerin sonuçlarını doğurmayacağı garanti değildir. Zira, BM insan hakları ihlalleri ile ilgili yapısal donanımına sahiptir yahut ilgili kaynaklara ulaşması mümkündür ki, BM nin bu konuda yükümlülüğü de vardır.⁵⁴

BM'nin insan haklarının korunması ve ihlallerinin önlenmesi konusundaki yükümlülüğünü hafifletmek kurumsal yapısı ve işleyişindeki yeniliklerle daha kolay hale gelecektir. İnsan hakları ihlallerinin uluslararası barış ve güvenliği bozduğu, BM Andlaşması'na göre, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında da başlıca sorumluluğun Güvenlik Konseyi'ne ait olduğu konusunda şüphe yoktur. Yine aynı şekilde, Güvenlik Konseyi'nin insan haklarının korunması, ihlallerinin önlenmesinde yetersiz kaldığı da gerçektir. Bu nedenle, insan haklarının korunmasında ve ihlallerin önlenmesinde erken uyarı sistemini faaliyete geçirmek ve Güvenlik Konseyi'nin adaletsiz yapısı,

⁵⁴ Totten, S., (2005), "The United Nations and Genocide" **Society**, 9.

tarafli ve daimî üyelerinin üstün hakli işleyişinden arındırılmış, uluslararası topluluğun bütün kültürel ve ekonomik tabakalarının hem eşit temsil edildiği hem de oylarının eşit değerde olduğu yeni bir organın kurulması ve bu organın insan hakları konusunda gerçek birincil aktör haline getirilmesi uluslararası kamuoyunun vicdanını rahatsız etmeyeceği gibi uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasına bugünkünden daha çok hizmet edecektir.

